

ХЎЖАЛИК ШИРКАТИ ВА ЖАМИЯТИ – ЮРИДИК ШАХС СИФАТИДА

Хушбоқова Нигора Ғайрат қизи

*Термиз давлат университети Юридик факультети
Юриспруденция таълим йўналиши 3-босқич талабаси*

Аннотация: Ушбу мақолада хўжалик жамияти ва ширкатлари тўғрисида асосий қоидалар, уларнинг бир-биридан фарқли жиҳатлари, хўжалик ширкатларида бошқарув, хўжалик жамиятларига иштирокчиларни жалб қилиш ва ширкатдан чиқариш тартиби, тўлиқ ва коммандит ширкат, хўжалик ширкати қайта ташкил этиш ва тугатиш билан боғлиқ масалалар ёритилган.

Калит сўзлар: хўжалик ширкати, хўжалик жамияти, тўлиқ ширкат, коммандит ширкат, интеллектуал мулк, ЭҲМ дастурлари, таъсис ҳужжати, таъсис шартномаси ва бошқ.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 58-моддасида хўжалик ширкатлари ва жамиятлари тўғрисидаги асосий қоидалар келтирилган.

Унга кўра, улушларга (қўшилган ҳиссаларга) ёки муассисларнинг (иштирокчиларнинг) акцияларига бўлинган устав фонди (устав капитали)га эга бўлган тижоратчи ташкилотлар хўжалик ширкатлари ва жамиятлари ҳисобланади.

Муассислар (иштирокчилар) қўшган ҳиссалар ёки улар сотиб олган акциялар ҳисобига вужудга келтирилган, шунингдек, хўжалик ширкати ёки жамияти ўз фаолияти жараёнида ишлаб чиқарган ва сотиб олган мол-мулк мулк ҳуқуқи асосида унга тегишлидир.

Хўжалик ширкатлари ва жамиятлари тўлиқ ширкат, коммандит ширкат, масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият, акциядорлар жамияти шаклида тузилиши мумкин.

Якка тадбиркорлар ва (ёки) тижоратчи ташкилотлар тўлиқ ширкатларнинг иштирокчилари ҳамда коммандит ширкатларда тўлиқ шериклар бўлишлари мумкин.

Фуқаролар ва юридик шахслар хўжалик жамиятларида иштирокчилар ва коммандит ширкатларда ҳисса қўшувчилар бўлишлари мумкин.

Агар қонунда бошқача тартиб белгилаб қўйилган бўлмаса, давлат ҳокимияти органлари хўжалик жамиятларининг иштирокчилари ҳамда коммандит ширкатларга ҳисса қўшувчилар бўлишга ҳақли эмаслар.

Мулкдорлар томонидан молиявий таъминлаб туриладиган муассасалар, қонунда бошқача тартиб белгилаб қўйилган бўлмаса, мулкдорнинг розилиги билан хўжалик жамиятларининг иштирокчилари ва коммандит ширкатларга ҳисса қўшувчилар бўлишлари мумкин.

Қонун айрим тоифадаги фуқароларнинг хўжалик ширкатларида ва жамиятларида иштирок этишини тақиқлаб ёки чеклаб қўйиши мумкин, очик акциядорлар жамиятлари бундан мустасно.

Хўжалик ширкатлари ва жамиятлари бошқа хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг муассислари (иштирокчилари) бўлишлари мумкин, ушбу Кодекста ва бошқа қонунларда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Хўжалик ширкати ёки жамиятининг мол-мулкига пул, қимматли қоғозлар, пул билан баҳоланадиган бошқа ашёлар ёки мулкый ҳуқуқлар ёхуд бошқа шахсга ўтказиладиган ўзга ҳуқуқлар ҳисса сифатида қўшилиши мумкин. Хўжалик жамияти иштирокчисининг қўшган ҳиссасини пул билан баҳолаш жамиятнинг муассислари (иштирокчилари) ўртасидаги келишувга мувофиқ амалга оширилади, қонунда назарда тутилган ҳолларда эса – мустақил эксперт текширувидан ўтказилиши керак.

Хўжалик ширкатлари ва жамиятлари (акциядорлар жамиятидан ташқари) акциялар чиқаришга ҳақли эмас⁵.

Ушбу модданинг биринчи қисми хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг умумий моҳиятини уларнинг тузилиши орқали иштирокчиларнинг капиталлари ва шахсий фаолияти фойда олиши юзасидан умумий мақсадига эришиш учун бирлаштириладиган тижорат ташкилотлари сифатида белгилаб беради.

Хўжалик жамиятлари иштирокчиларнинг тадбиркорлик таваккаллигини чеклашга имкон беради, уларнинг жозибадорлиги кўп жиҳатдан айнан шу билан изоҳланади. Шарҳланаётган модда хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг ўртасидаги умумий фарқлаш мезонларини бермайди, лекин Ўзбекистон Республикаси ФКнинг хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг барча ташкилий-ҳуқуқий шаклларига бағишланган махсус моддаларидан келиб чиқиб, уларнинг орасидаги асосий фарқини қуйидаги мезон бўйича ўтказиш мумкин, деб таъкидлай оламиз:

хўжалик ширкатларида ширкатлар иштирокчиларининг капиталлари ва бевосита шахсий фаолиятларининг бирлаштирилиши бўлса, жамиятларда капиталларнинг бирлаштирилиши амалга оширилади, фаолиятни юритиш фақат маълум шахсларга юклатилиши мумкин.

Бошқача айтганда, хўжалик ширкатлари бу шахслар ва улардан ҳар бирининг бевосита ҳаракатлари (то жавобгарликкача) фойда олиш мақсадида бирлашуви бўлса, хўжалик жамиятлари эса фақат уларнинг иштирокчилари капиталларининг бирлашуви бўлиб, улардан ҳар бири нинг жамият фаолиятида бевосита иштирокисиз амалга ошади. Шу туфайли ширкатнинг ҳар бир иштирокчиси (коммандит ширкатдаги коммандитчилар бундан истисно) ширкатнинг барча мажбуриятлари бўйича ўзининг барча мол-мулки билан чекланмаган тарзда жавобгар бўлади.

---

⁵ Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. (2021 йил 1 мартгача бўлган ўзгартиш ва қўшимчалар билан). Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси www.lex.uz (расмий манба) асосида. Тошкент “Yuridik adabiyotlar publish” 2021. <https://lex.uz/docs/111189>

Хўжалик жамиятининг иштирокчилари эса, унга иштирокчиларининг шахсий саъй-ҳаракатлари эмас, уларнинг мол-мулкани бирлаштириш хос бўлгани туфайли, жамиятнинг мажбуриятлари бўйича чекланмаган жавобгар бўлмайди (қўшимча масъулиятли жамиятлардан ташқари), уларнинг тадбиркорлик таваккалчилиги уларнинг жамият устав фондига киритган ҳиссаларининг миқдори билан чекланади.

Ушбу модданинг биринчи қисми хўжалик ширкатлар ва жамиятларга иккита асосий малакалаш белгилари хос, деб кўрсатади.

Биринчидан, улар тижорат ташкилотлари, яъни ўз фаолиятининг асосий мақсади сифатида иштирокчилар ўртасида тақсимланиши мумкин бўлган фойдани олишни кўзловчи юридик шахслар бўлади.

Иккинчидан, улар иштирокчиларнинг улушларига ёки таъсисчиларнинг акцияларига бўлинган устав фондига ёки устав капиталига эга бўлади. Устав фондидаги (устав капиталидаги) улуш иштирокчига ширкатнинг (жамиятнинг) унга юридик шахс сифатида мулк ҳуқуқида тегишли бўлган мол-мулкига ҳеч қандай ашёвий ҳуқуқларни бера олмайди.

Иштирокчининг ширкатга (жамиятга) нисбатан мажбурият, ҳуқуқий характердаги ҳуқуқлари, яъни фойданинг ва тугатишдан кейин қолган мол-мулкнинг маълум қисмини, ёхуд ширкатнинг (жамиятнинг) таркибидан чиқиб кетганда унинг мол-мулкнинг маълум бир қисмининг қийматини олиш ҳуқуқи, шунингдек, иштирокчининг ширкатни (жамиятни) бошқариш юзасидан ҳуқуқлари ва ҳоказо ҳуқуқлар қонун ҳужжатлари билан ёки таъсис ҳужжатлари билан белгиланади. Устав фонди (устав капитали) ширкатнинг (жамиятнинг) кредиторлари манфаатларини ҳимоя қилиш учун катта аҳамиятга эга бўлгани сабабли, унинг ФКда ва унга мувофиқ қабул қилинадиган махсус қонунларда тартибга солинишига бир қатор қоидалар бағишланган.

Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари мажбуриятлари бўйича уларнинг иштирокчилари (умумий қоидага кўра) шахсий жавобгар бўлмайди, хўжалик жамиятлари ва ширкатлари учун устав капиталининг минимал миқдори белгиланади ва уни тўлаш, унинг миқдорини кўпайтириш ва камайтиришга тегишли бўлган батафсил қоидалар киритилади.

Шарҳланаётган модданинг иккинчи қисми хўжалик ширкатлари ва жамиятлари тўлиқ ширкат, командит ширкат, масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият, акциядорлар жамияти шаклида тузилиши мумкинлигини белгилайди, лекин умумий маънода қонун чиқарувчи хўжалик жамияти атамасини фақат шўъба ва қарам хўжалик жамиятларига нисбатан қўллайди. Қонун чиқарувчининг бундай ёндашуви, эҳтимол, у ушбу хўжалик жамиятларини юридик шахсларнинг алоҳида ташкилий-ҳуқуқий шаклига ажратиб кўрсатмасликка ҳаракат қилиши билан белгиланади, чунки улар ҳар қандай ҳолатда ёки акциядорлик жамиятлари, ёки масъулияти чекланган ёки

қўшимча масъулиятли жамиятлар бўлади (шўъба хўжалик жамиятлари ҳолатида), ёки фақат акциядорлик жамиятлари бўлади (қарам хўжалик жамиятлари ҳолатида).

Ушбу модданинг 3–7-қисмлари хўжалик ширкатлари ва жамиятларида иштирок этишнинг меъёрларини белгилайди. Масалан, тўлиқ ширкатларнинг иштирокчилари ҳамда коммандит ширкатларда тўлиқ шериклар бўлиб фақат тадбиркорлар бунда ҳам яқка тартибдаги тадбиркорлар, ҳам уюшган тадбиркорлар (тижоратчи ташкилотлар) бўлишлари мумкин.

Бунда улар фақат битта тўлиқ ширкатнинг иштирокчилари (тўлиқ иштирокчи) бўлиши мумкин ва айна пайтда коммандит ширкатда ҳам тўлиқ иштирокчи бўла олмайди.

Қонун чиқарувчининг бундай йўл тутиши ҳар бир иштирокчининг (тўлиқ иштирокчининг) ширкатнинг фаолиятида шахсий иштирок этиши ҳамда улардан ҳар бирининг ўз мулки етишмаганда ширкатнинг мажбуриятлари бўйича чекланмаган субсидиар жавобгар бўлиши зарурлигидан келиб чиқади. Бошқача айтганда, тўлиқ ширкатнинг ҳар бир иштирокчиси (тўлиқ иштирокчиси), аслида тадбиркор бўлгани ҳолда, унга тегишли бўлган барча мол-мулки билан ширкатнинг келиб чиқиши мумкин бўлган қарзлари юзасидан кафил бўлади, тадбиркор ўзининг айна бир мол-мулки билан мустақил субъектлар бўлган бир нечта тўлиқ ширкатларнинг барча мажбуриятлари бўйича кафил бўлиши эса «иқтисодий тартибсизлик...» ка йўл қўймаслик мақсадида мумкин бўлмайди.

Шарҳланаётган модданинг 8-қисмида қонун чиқарувчи хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг мазкур Кодекс ва бошқа қонунларда кўзда тутилган ҳолатлардан ташқари бошқа хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг таъсисчилари (иштирокчилари) бўлишининг имконияти юзасидан умумий диспозитив меъёрларни кўзда тутди. Бу истиснолар, чунончи, хўжалик ширкати томонидан қарам хўжалик жамиятининг тузилиши (унда иштирок этиши) ёки унинг томонидан хусусий корхонанинг тузилиши мумкин эмаслиги ва шу кабилар билан боғлиқ.

Шарҳланаётган модданинг 9- ва 10-қисмларида хўжалик ширкати ёки жамиятининг бирламчи тарзда таъсисчилар ҳиссалари ҳисобига шакллантириладиган устав фондини (устав капиталини) шакллантириш тартиби тўғрисидаги меъёрлар келтирилган. Бундай ҳисса фақат пулда баҳоланадиган буюмлар ва мулкый ҳуқуқлар бўлиши мумкин. Ширкатлар ва жамиятларнинг иштирокчиларининг ҳиссаларини пулда баҳолаш уларнинг келишуви асосида амалга оширилади, бунда қарор бир овоздан қабул қилиниши лозим. 10-қисмида қонун чиқарувчи, шунингдек, хўжалик жамияти иштирокчисининг ҳиссасини мустақил экспертлик баҳоланиши асосида пуллик баҳоланиши мумкинлиги ҳақидаги меъёрларни белгилайди.

Кўпинча, доктринада ҳам, амалиётда ҳам интеллектуал мулк объекти (патент, муаллифлик ҳуқуқининг объекти, жумладан ЭҲМ дастурлари, ва ҳоказо) ёки «ноу-хау» хўжалик ширкати ёки жамиятининг мол-мулкига ҳисса бўла олмаслиги ҳақидаги қоидалар белгиланади. Лекин жамиятга ёки ширкатга лицензия шартномасига

мувофиқ бундай объектдан фойдаланиш ҳуқуқи ҳисса сифатида тан олиниши мумкин, бунда шартнома қонун ҳужжатлари билан белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган бўлиши лозим. Бу изоҳни асосли деб топиш қийин. Ушбу қоидалар ўзи пул баҳосига эга бўлмаган объектдан фойдаланиш ҳуқуқи қандай қилиб пул баҳосига эга бўлиши мумкинлигини тушунтириб бермайди.

Бундан ташқари, интеллектуал мулкнинг ҳар қандай объекти пулда баҳоланмайди, деган хулосанинг ўзи интеллектуал мулк объектлари эгаларининг мулкӣ ва мутлақ ҳуқуқларини мустаҳкамловчи интеллектуал мулк тўғрисидаги амалдаги ҳуқуқий меъёрларга қиёсан хато бўлиб кўринади.

Амалиёт эса камида патент билан тасдиқланган ихтиро, товар белгиси, хизмат кўрсатиш белгиси, ЭҲМ учун дастур, селекция ютуқлари, саноат мулкнинг объектлари каби мутлақ ҳуқуқларнинг объектлари сўзсиз иқтисодий қийматига эга бўлиши ва, демакки, пулда баҳоланиши мумкинлигини кўрсатади. Қонун чиқарувчи уларнинг қийматини пулда баҳоланиши учун фақат хўжалик ширкатлари ва жамиятларининг иштирокчилари хоҳиши мавжуд бўлиши кераклигини белгилаб беради. Шунингдек, фуқаронинг кадр-қиммати ва шаъни, унинг касбий малакалари, билимлари, кўникмалари ва бошқа шахсий хусусиятлари, шунингдек, хўжалик ширкати ёки жамиятининг фаолиятида иштирок этувчи якка тартибдаги тадбиркорнинг ва (ёки) тижорат ташкилотининг ишчанлик обрўси каби номоддий бойликлар ўз табиатига кўра пул баҳосига эга бўла олмайди ва шунинг учун хўжалик жамиятининг ёки ширкатининг мулкига ҳисса бўла олмайди, деб айтиш мумкин⁶.

Хўжалик ширкати ҳақида гапирадиган бўлсак, **хўжалик ширкати** – бу ширкат номидан ҳаракат қилувчи икки ёки ундан ортиқ шахснинг тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун тузилган шартномавий юридик шахс мақомига эга бўлган бирлашмасидир.

Х.Р.Раҳмонқулов ва С.С.Гулямов ширкатнинг хусусиятлари сифатида камида икки иштирокчи бўлишлиги, аъзоларнинг ширкат мажбурияти юзасидан чекланмаган солидар жавобгарлиги, юқори даражадаги ишонч ва тадбиркорлик фаолияти соҳасида тан олишликни кўрсатадилар⁷. Т.В.Кашанина эса ширкат кишиларнинг ихтиёрӣ-шартномавий бирлашмаси эканлиги, мулкӣ ва шахсий имкониятларни ҳамда мулкӣ воситаларни бирлаштириши, биргаликдаги тадбиркорлик фаолиятидан фойда олишни кўзлашни эътироф этса⁸, Аль-Марадшех Маджед Ахмед ширкат иштирокчиларнинг шахсий иштироки ва ўзаро ишончига асосланишини таъкидлайди⁹, Ж.Юлдашев

⁶ Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига шарҳ. 1-жилд.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг академиги, юридик фанлари доктори, профессор Х. Р. Раҳмонқулов, юридик фанлари доктори, профессор О. О. Оқюлов таҳрири остида. Тошкент «Вектор-Пресс» 2010. <https://www.osce.org/files/f/documents/8/7/74875.pdf>.

⁷ Раҳмонқулов Х.Р., Гулямов С.С. Корпоратив ҳуқуқ. – Тошкент: ТДЮИ, 2007. – 107-б.

⁸ Кашанина Т.В. Корпоративное право Учебник. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. – 161-162 с.

⁹ Аль-Марадшех Маджед Ахмед. Хозяйственное товарищество по законодательству Иордании. Автореф. дисс... канд.юрид.наук. – Ташкент: 1999. – 10 с.

хўжалик ширкатларининг ўзига хос хусусиятлари сифатида хўжалик ширкатида унинг мажбуриятлари учун иштирокчилар ўз мулкдари билан солидар ва субсидиар тарзда жавобгар бўлиши, ширкатнинг тадбиркорлик фаолиятида иштирокчиларнинг шахсий иштироки (коммандитчилардан ташқари) бирламчи эканлиги, ширкатда таъсис ҳужжати таъсис шартномаси ҳисобланиши ва бошқаларни келтириб ўтади¹⁰.

Хўжалик ширкатларининг унинг мажбуриятлари учун иштирокчилар ўз мулкдари билан солидар ва субсидиар тарзда жавобгар бўлишлари, унинг тадбиркорлик фаолиятида иштирокчилар шахсий иштироки характерли (коммандитчилардан ташқари), таъсис ҳужжати таъсис шартномаси ҳисобланиши, хўжалик ширкатларидан иштирокчилар чиқиб кетадиган бўлса, тегишлича унинг таъсис ҳужжатида ўзгартириш киритилиши унинг ўзига хос хусусиятларини ташкил этади.

Ўзбекистон Республикасининг “Хўжалик ширкатлари тўғрисида”ги 2001-йил 6-декабрьда қабул қилинган Қонун¹¹ининг 3-моддасига мувофиқ муассисларнинг (иштирокчиларнинг) улушларига (ҳиссалари га) бўлинган устав фондига (устав капиталига) эга бўлган тижорат ташкилоти хўжалик ширкати ҳисобланади, бундай ширкатда муассислар (иштирокчилар) ёки улардан айримлари ширкат номидан тадбиркорлик фаолияти юритишда шахсан иштирок этадилар.

Хўжалик ширкати тўлиқ ширкат ёки коммандит ширкат шаклида тузилади.

Хўжалик ширкати, агар унинг таъсис шартномасида бошқача қоида белгиланган бўлмаса, номуайян муддатга тузилади.

Хўжалик ширкати ўзининг мустақил балансида ҳисобга олинадиган алоҳида мол-мулкига эга бўлади, ўз номидан ҳуқуқларини олиши, мажбуриятларга эга бўлиши, судда даъвогар ва жавобгар бўлиши мумкин.

Хўжалик ширкатларини иккига бўлиб ўрганамиз.

Улар қуйидагилар:

Тўлиқ ширкат - иштирокчилари (тўлиқ шериклари) ўз ўрталарида тузилган шартномага мувофиқ ширкат номидан тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланадиган ҳамда унинг мажбуриятлари бўйича ўзларига қарашли бутун мол-мулк билан жавоб берадиган ширкат ҳисобланади.

Шахс фақат битта тўлиқ ширкатнинг иштирокчиси бўлиши мумкин.

Коммандит ширкат – ширкат номидан тадбиркорлик фаолиятини амалга оширадиган ҳамда ширкатнинг мажбуриятлари бўйича ўзларининг бутун мол-мулкдари билан жавоб берадиган иштирокчилар (тўлиқ шериклари) билан бир қаторда ширкат фаолияти билан боғлиқ зарар учун ўзлари қўшган ҳиссалар доирасида жавобгар бўладилар ҳамда ширкат томонидан тадбиркорлик фаолиятини амалга

¹⁰ Юлдашев Ж.И. Акциядорлик жамиятлари – фуқаролик ҳуқуқининг субъекти сифатида. Юрид.фан.номз. Дисс... – Тошкент: 2008. – 53 б.

¹¹ <https://lex.uz/docs/21826>

оширишда қатнашмайдиган бир ёки бир неча иштирокчи (ҳисса қўшувчи, коммандитчи) мавжуд бўлса, бундай ширкат коммандит ширкат ҳисобланади.

Коммандит ширкатда қатнашаётган тўлиқ шерикларнинг ҳуқуқлари ва уларнинг ширкат мажбуриятлари бўйича жавобгарлиги Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг қоидалари билан белгиланади.

Шахс фақат битта коммандит ширкатда тўлиқ шерик бўлиши мумкин. Тўлиқ ширкат иштирокчиси коммандит ширкатда тўлиқ шерик бўла олмайди.

Коммандит ширкатдаги тўлиқ шерик ўша ширкатнинг ўзида ҳисса қўшувчи ва бошқа тўлиқ ширкатда иштирокчи бўлиши мумкин эмас.

Коммандит ширкатнинг фирма номи барча тўлиқ шерикларнинг номлари (номланиши)ни, шунингдек «коммандит ширкат» деган сўзларни ёки камида битта тўлиқ шерикнинг «ва компания» деган сўзлар қўшилган номи (номланиши)ни, шунингдек «коммандит ширкат» деган сўзларни ўз ичига олиши керак. Агар коммандит ширкатнинг фирма номига ҳисса қўшувчининг номи киритилган бўлса, бундай ҳисса қўшувчи тўлиқ шерикка айланади.

Ширкатда бошқарув қуйидаги тартибда амалга оширилади:

Иштирокчиларнинг умумий йиғилиши ширкатнинг олий бошқарув органи ҳисобланади. Ширкат иштирокчилари умумий йиғилишининг ваколатларига қуйидагилар киради:

- ширкат фаолиятининг асосий йўналишларини белгилаш;
- ширкатни қайта ташкил этиш ва тугатиш;
- таъсис шартномасига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш;
- ширкат фойдасини (зарарларини) унинг иштирокчилари ўртасида тақсимлаш тўғрисида қарор қабул қилиш;
- ширкат устав фондини (устав капиталини) кўпайтириш ва камайитириш тўғрисида қарорлар қабул қилиш;
- йиллик ҳисоботларни ва йиллик бухгалтерия балансларини тасдиқлаш;
- ширкатнинг таъсис шартномасида назарда тутилган бошқа масалаларни ҳал қилиш.

Ширкат фаолиятини бошқариш унинг барча иштирокчиларининг умумий келишувига биноан амалга оширилади. Ширкатнинг таъсис шартномасида қарор иштирокчиларнинг кўпчилик овози билан қабул қилинадиган ҳоллар назарда тутилиши мумкин.

Ширкатнинг ҳар бир иштирокчиси, агар таъсис шартномасида иштирокчилар овозининг сонини аниқлашнинг бошқача тартиби назарда тутилган бўлмаса, бир овозга эга бўлади.

Ширкатнинг ҳар бир иштирокчиси, у ширкатнинг ишларини юритишга ваколатли ёки ваколатли эмаслигидан қатъи назар, ишларни юритишга доир барча ҳужжатлар билан танишишга ҳақлидир. Бундай ҳуқуқдан воз кечиш ёки уни чеклаб қўйиш, шу

жумладан ширкат иштирокчиларининг келишувига биноан чеклаб қўйиш ҳақиқий эмас.

Ширкатнинг жорий фаолиятини бошқариш мақсадида таъсис шартномасида ширкатнинг ижро этувчи органини тузиш назарда тутилиши мумкин. Ижро этувчи органини тузиш ва унинг ваколатлари, унинг аъзоларига ҳақ тўлаш тартиби ширкатнинг таъсис шартномаси ҳамда бошқа ҳужжатлари билан белгиланади.

ИШТИРОКЧИНИНГ ШИРКАТДАН ЧИҚИБ КЕТИШИ

Ширкатнинг иштирокчиси ширкатда иштирок этишдан воз кечишини билдириб, ундан чиқиб кетишга ҳақли.

Номуайян муддатга таъсис этилган ширкатда иштирок этишдан воз кечишини иштирокчи ширкатдан амалда чиқиб кетишдан *камида уч ой олдин* билдириши керак. Муайян муддатга таъсис этилган ширкатда иштирок этишдан, ширкатнинг таъсис шартномасида белгилаб қўйиладиган узрли сабабга кўрагина, муддатидан илгари воз кечиш мумкин.

ШИРКАТНИ ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ТУГАТИШ

Ширкатни қайта ташкил этиш қонунчиликка мувофиқ амалга оширилади.

Ширкат қонун ҳужжатларида назарда тутилган асосларга кўра, шунингдек ширкатда ягона иштирокчи қолган тақдирда тугатилади. Бундай иштирокчи ширкатнинг ягона иштирокчисига айланган пайдан эътиборан олти ой ичида янги иштирокчиларни қабул қилишга ва ширкатни сақлаб қолишга, ширкат томонидан амалга ошириладиган фаолиятни молиялаштириш тўғрисида ҳисса қўшувчилар билан шартнома тузишга ва коммандит ширкат тузишга, ширкатни қайта тузиш ёки тугатишга ҳақлидир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. (2021 йил 1 мартгача бўлган ўзгартиш ва қўшимчалар билан). Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси www.lex.uz (расмий манба) асосида. Тошкент “Yuridik adabiyotlar publish” 2021. <https://lex.uz/docs/111189>;

2. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига шарҳ. 1-жилд.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг академиги, юридик фанлари доктори, профессор Х. Р. Раҳмонқулов, юридик фанлари доктори, профессор О. О. Оқюлов таҳрири остида. Тошкент «Вектор-Пресс» 2010. <https://www.osce.org/files/f/documents/8/7/74875.pdf>;

3. Раҳмонқулов Х.Р., Гулямов С.С. Корпоратив ҳуқуқ. – Тошкент: ТДЮИ, 2007. – 107-б;

4. Кашанина Т.В. Корпоративное право Учебник. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. – 161-162 с;

5. Аль-Марадшех Маджед Ахмед. Хозяйственное товарищество по законодательству Иордании. Автореф. дисс... канд.юрид.наук. – Ташкент: 1999. – 10 с;
6. Юлдашев Ж.И. Акциядорлик жамиятлари – фуқаролик ҳуқуқининг субъекти сифатида. Юрид.фан.номз. Дисс... – Тошкент: 2008. – 53 б;
7. <https://lex.uz/docs/21826>.

